

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 28 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

Α'. ΚΕΙΜΕΝΟ

**ΣΤΡΑΤΗΣ ΔΟΥΚΑΣ, *Ιστορία ενός αιχμαλώτου*
(απόσπασμα)**

Στήν καταστροφή τῆς Σμύρνης, βρέθηκα μέ τούς γονιούς μου στό λιμάνι, στήν Πούντα. Μέσ' ἀπ' τά χέρια τους μέ πήρανε. Κι ἔμεινα στήν Τουρκία αἰχμάλωτος.

Μεσημέρι πιάστηκα μαζί μέ ἄλλους. Βράδιασε καί τά περίπολα ἀκόμα κουβαλοῦσαν τούς ἄντρες στούς στρατῶνες. Κοντά μεσάνυχτα, ὅπως ἤμαστε ὁ ἕνας κολλητά στόν ἄλλο, μπῆκε ἡ φρουρά κι ἄρχισαν νά μᾶς χτυποῦν, ὅπου ἔβρισκαν, μέ ξύλα, καί νά κλοτσοπατοῦν ὅσους κάθονταν χάμω, γόνα μέ γόνα. Τέλος πῆραν διαλέγοντας ὅσους ἠθελαν κι ἔφυγαν βλαστημώντας.

Ἐμεῖς φοβηθήκαμε πῶς θά μᾶς χαλάσουν ὅλους.

Ἐνας γραμματικός, πού 'χε τό γραφεῖο του πλάι στήν πόρτα, μᾶς ἄκουγε πού μιλοῦσαμε λυπητερά καί μᾶς ἔκανε νόημα νά τόν πλησιάσουμε:

–Σάν ἔρχονται, μᾶς λέει, καί σᾶς φωνάζουν, ἐσεῖς τραβηχτεῖτε μέσα. Καί τό λόγο μου φυλάχτε τον καλά, ἔξω μὴν τόν δώσετε.

Ἀπό κείνο τό βράδυ, κάθε νύχτα, ἔπαιρναν ἀπ' τούς θαλάμους. Κι ἐμεῖς π' ἀκούγαμε πυροβολισμούς, ἀπ' τό Κατιφέ-Καλεσί, λέγαμε: «σκοποβολή κάνουνε».

Ἀπό μέρες, πού πέρασαν μέ φόβο, ἦρθε ἕνας ἀξιωματικός καί μᾶς παράλαβε, μέ σαράντα στρατιῶτες. Μᾶς ἔβγαλαν στήν αὐλή καί μᾶς χώρισαν ἀπ' τούς πολίτες· τότε εἶδα καί τόν ἀδερφό μου. Μᾶς ἔβαλαν τετράδες καί μᾶς διέταξαν νά γονατίσουμε νά μᾶς μετροῦσιν. Ὁ ἀξιωματικός πού μᾶς ἔβλεπε, καβάλα στό ἄλογό του, ἔλεγε:

–Θα κοιτάξω νά μὴν μείνει οὔτε σπόρος ἀπό σᾶς. Κι ἔδωσε τό παράγγελμα νά κινήσουμε.

Θά ἤμαστε ὅλη ἡ φάλαγγα κάνα δυό χιλιάδες.

Όπως βγήκαμε, μᾶς τραβήξανε ἴσια στήν ἀγορά. Ἐκεῖ, τό τουρκομάνι πού μᾶς περιμένε, σάν τό λεφούσι¹ ἔπεσε ἀπάνω μας: τραπέζια, καρέκλες, ποτήρια, ὅ,τι ἔβρισκαν μπροστά τους μᾶς πετοῦσαν ἀπ' ὅλες τίς μεριές. Ἦταν καί ναῦτες Φράγγοι² μαζί τους στά καφενεῖα κι ἔκαναν χάζι μέ μᾶς.

Σά φτάσαμε στόν Μπασμαχανέ, μπροστά μας βγήκε ἕνας Χαφούζης³. Μᾶς κοίταξε:

– Ἀλλάχ, Ἀλλάχ, εἶπε, τί γίνεται ἐδῶ!

Καί φώναξε τοῦ ἀσκέρ-ἀγά⁴. Αὐτός σταμάτησε.

– Ὁ λοχαγός ἐδῶ! ξαναφωνάζει.

Τράκ τράκ τό ἄλογο, ὁ λοχαγός πῆγε, χαιρέτησε. Ὁ Χαφούζης τόν ρωτᾷ:

– Τό «κιτάπι⁵» μας αὐτά λέει;

Ὁ λοχαγός μεταχαιρέτησε.

Κι ἐμεῖς περνούσαμε ἀράδα ἀπό μπροστά τους.

Μεσημέρι, δώδεκα, φτάσαμε στό Χαλκά-Μπουνάρ. Ἐκεῖ μᾶς ἔκλεισαν στό σύρμα, κύκλο. Ἄμα βράδιασε, ἕνας τοῦρκος ἐφές⁶ ἀπ' τό χωριό μας ἦρθε καί μᾶς καλοῦσε μέ τά ὀνόματά μας νά βγοῦμε, τάχα πώς θά μᾶς γλυτώσει, μέ σκοπό νά μᾶς χαλάσει. Κι ἐμεῖς στή γῆ πέσαμε νά μή δώσουμε γνωριμία.

Τά ξημερώματα ἦρθε ἀπό τή Μαγνησία ἄλλος ἀξιωματικός, καί μᾶς σήκωσαν. Ὡρες περπατούσαμε. Οὔτε ξέραμε ποῦ μᾶς πᾶν. Μονάχα ἀπό τόν τόπο καταλαβαίναμε πώς βαδίζαμε γιά τήν Μαγνησία.

Ἄντί νά μᾶς πηγαίνουν στό δημόσιο δρόμο μᾶς τραβούσανε ἀπ' τό βουνό. Κι ὅπως δέν ἤμαστε σέ ἰσότοπο, ἀρχίσαμε νά σκορπᾶμε. Δέν μπορούσαμε νά κρατήσουμε τίς τετράδες. Καί οἱ στρατιῶτες φώναζαν προσταχτικά:

– Στίς τετράδες! Στίς τετράδες!

Ἐμεῖς προσπαθούσαμε, καί πάλι τίς χαλάγαμε. Ὅσοι ἦταν ἀνήμποροι κι ἔμεναν πίσω, τούς τραβοῦσαν οἱ πολίτες στό δάσος καί τούς καθάριζαν.

Μέ πολύ κόπο πέσαμε στό δημόσιο δρόμο. Ἐκεῖ πάλι, μᾶς περιμέναν, μπουλούκια μπουλούκια, γέροι ἄνθρωποι, ἐξήντα ὡς ὀγδόντα χρονῶ, μέ παλιές μαχαῖρες, καί σά φτάσαμε κοντά ρίχτηκαν ἀπάνω μας...

1. λεφούσι· ασύντακτο πλήθος.

2. Φράγγοι· Γάλλοι, γενικά οἱ Ευρωπαῖοι.

3. Χαφούζης· Τούρκος που γνωρίζει να απαγγέλλει το Κοράνι.

4. ἀσκέρ-ἀγάς· αξιωματικός.

5. κιτάπι· ἐδῶ: το ἱερό βιβλίο των μουσουλμάνων, το Κοράνι.

6. ἐφές· ο ἐφέντης, το παλικάρι, ο ἄξιος και ικανός.

Β'. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Σε ποιο ιστορικό πλαίσιο εντάσσεται η *Ιστορία ενός αιχμαλώτου* του Στρατή Δούκα; (μονάδες 6)
Να τεκμηριώσετε την άποψή σας δίνοντας τρία (3) στοιχεία μέσα από το κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

2. Έχει επισημανθεί ότι το βασικότερο γνώρισμα της *Ιστορίας ενός αιχμαλώτου*, που έχει καταξιώσει το έργο στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού, είναι το ύφος του. Να αναφέρετε τέσσερα (4) γνωρίσματα ύφους στο συγκεκριμένο απόσπασμα (μονάδες 8), δίνοντας δύο (2) παραδείγματα για το καθένα (μονάδες 12).

Μονάδες 20

3. Στην *Ιστορία ενός αιχμαλώτου*, διακρίνονται κάποιες μεμονωμένες στιγμές συμπόνιας και ανθρωπιάς από τους Τούρκους προς τους αιχμαλώτους. Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω άποψη με δύο (2) παραδείγματα από το απόσπασμα που σας δόθηκε.

Μονάδες 20

4. «Έκει, τό τουρκομάνι πού μᾶς περίμενε, σάν τό λεφούσι ἔπεσε ἄπάνω μας: τραπέζια, καρέκλες, ποτήρια, ὅ,τι ἔβρισκαν μπροστά τους μᾶς πετοῦσαν ἀπ' ὅλες τίς μεριές. Ἦταν καί ναῦτες Φράγγοι μαζί τους στά καφενεῖα κι ἔκαναν χάζι μέ μᾶς». Να σχολιάσετε το περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος σε δύο (2) παραγράφους (120-140 λέξεις).

Μονάδες 25

5. Να εντοπίσετε ομοιότητες ως προς το περιεχόμενο μεταξύ του αποσπάσματος που σας δόθηκε από την *Ιστορία ενός αιχμαλώτου* του Στρατή Δούκα και του παρακάτω κειμένου από τα *Ματωμένα Χώματα* της Διδώς Σωτηρίου.

Μονάδες 20

Ματωμένα Χώματα (απόσπασμα)

Μπήκαμε σέ μιά φάλαγγα, δυό χιλιάδες άντρες καί ξεκινήσαμε γιά τήν αΐχμαλωσία. Μᾶς παραδώσανε δίχως καταστάσεις στό απόσπασμα πού θά μᾶς πήγαινε στή Μαγνησιά. Ὑποψιαστήκαμε πώς μόλις βγοῦμε παραόξω θά μᾶς ξεκάνουνε. Τό κακό ἄρχισε μέσα στά σοκάκια τῆς Σμύρνης. Δέν προλάβουμε νά ξεκινήσουμε κι ἕνας κόσμος ἐξαγριωμένος, διψασμένος γιά ἐκδίκηση, ἔπεσε πάνω μας μέ ξύλα, πέτρες, σίδερα.

–Βούρ, Βούρ, κεραταλάρ!

Ἄπ' τά μπαλκόνια πετούσανε μπουκάλες καί δοχεῖα μ' ἀκαθαρσίες. Ἴσαμε να φτάσουμε στό Μπασμάχανε, πενήντα πέσανε νεκροί. Τούς πληγωμένους τούς τραβούσανε πέρα ἀπ' τή γραμμή οἱ ἴδιοι οἱ φύλακες καί τούς λέγανε εἰρωνικά:

–ὼχου! ὼχου, τούς καημένους! Ἐλάτε νά σᾶς πᾶμε στό νοσοκομεῖο ...

Καί τούς σκοτώνανε! Ὅσοι καταφέραμε καί βγήκαμε ζωντανοί ἀπό τή Σμύρνη εἶπαμε «Δόξα σοι ὁ Θεός! Γλιτώσαμε...» Βιαστήκαμε. Παραόξω μᾶς περιμένανε τά χειρότερα. Τά τουρκοχώρια, μόλις μᾶς παίρνανε χαμπάρι, κατεβαίνανε στή δημοσιά νά πάρουν ἐκδίκηση. Ὁ κάθε Τοῦρκος φώναζε σάν μανιακός:

–Ἐμένα μοῦ σκοτώσανε τό παιδί!

–Ἐμένα τή γυναίκα!

–Ἐμένα κάψανε τό σπίτι μου!

Ἀρπάξανε ἀπό τήν τετράδα μας τό Λύσαντρο, δάσκαλο ἀπ' τά μέρη τοῦ Πόντου, τοῦ σκίσανε τήν κοιλιά μέ μιά μαχαιριά, τόν βάλανε καί βάδιζε κρατώντας τ' ἄντερά του στά χέρια! Τόν κατηγοροῦσε ἕνας γέρος, πού τά τσίμπλικα μάτια του δέν καταλάβαινες ἄν ἦταν ἀνοιχτά ἢ κλειστά.

–Νά, αὐτός εἶναι! Αὐτός, καί τόν ἔδειχνε μέ τό δάχτυλο.

Δυό τσέτες¹ χίμηξαν πάνω του.

–Ὁχι, δέν εἶμαι ἐγώ. Δέν μπορεῖ νά λέει ἐμένα! φώναξε ὁ Λύσαντρος, πού δέν ἤξερε οὔτε τό γέρο οὔτε γιατί τόν κατηγοροῦσε.

Οἱ τσέτες τόν χτυπούσανε μέ μανία, ὅπως χτυπᾶς ἕνα κούτσουρο πού δέ λέει νά σπάσει.

1. τσέτες: Τούρκοι ἀτακτοί στρατιώτες, μέλη ἀντάρτικων μονάδων που πολέμησαν ἐναντίον του ἐλληνικοῦ στρατοῦ κατά τη μικρασιατική ἐκστρατεία.

ΟΛΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Δεν θα αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.**
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Ώρα δυνατής αποχώρησης η 8.30' απογευματινή.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**